

Nr 28

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag ur kyrkofonden, m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Genom en den 2 februari 1968 dagtecknad proposition, nr 22, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av utdrag av statsrådsprotokollet över utbildningsärenden, föreslagit riksdagen att

dels antaga vid propositionen fogat förslag till lag om ändrad lydelse av 3 § 1 och 2 mom. prästlönekostnadslagen den 29 juni 1951 (nr 570),

dels medge att ur kyrkofonden

a) fr. o. m. den 1 juli 1968 tills vidare under tre år utgår bidrag med 34 000 kr. årligen till avlönings- och resekostnader för en präst med huvudsaklig tjänstgöring bland svenskar i Schweiz,

b) till svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse utgår dels för tiden den 1 januari 1967—den 30 juni 1968 ytterligare avlöningsbidrag med sammanlagt 40 000 kr., dels fr. o. m. den 1 juli 1968 tills vidare 17 bidrag om vardera 28 700 kr. årligen för avlöning av präster, som är anställda i styrelsens tjänst i utlandet,

c) fr. o. m. den 1 juli 1968 tills vidare utgår medel med högst 30 000 kr. årligen för studiebidrag åt präster vid tjänstledighet i vissa fall och för anordnande av vissa teologiska fortbildningskurser för präster,

d) för budgetåret 1968/69 utgår medel med högst 80 000 kr. för anlåtande av biträde vid handläggningen av kyrkliga ärenden inom vederbörande statsdepartement,

e) till Uppsala domkyrka utgår ett lån på 100 000 kr. för anordnande av nya lokaler åt den skogligen personalen hos stiftsnämnden i Uppsala,

f) för budgetåret 1968/69 utgår bidrag till Svenska diakonsällskapet med högst 70 000 kr. till bestridande av kostnader för utbildning av kyrkomusiker vid Sköndalsinstitutet,

g) fr. o. m. den 1 juli 1968 tills vidare utgår anslag med 110 000 kr. för år till extra utgifter enligt 6 § andra stycket 9) lagen om kyrkofond,

h) för budgetåret 1968/69 utgår bidrag med högst 75 000 kr. till kostnader i samband med Kyrkornas världsråds fjärde generalförsamling i Uppsala.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionens första avsnitt föreslås några mindre ändringar i prästlönekostnadslagen, huvudsakligen av formell art.

Propositionens andra avsnitt rör frågor om anslag ur kyrkofonden för nästa budgetår. Sålunda föreslås bidrag med 34 000 kr. för år till kyrklig verksamhet bland svenskar i Schweiz. Förslag läggs fram om uppräknning av avlöningsbidragen till sjömanspräster. Anslaget för anordnande av teologiska fortbildningskurser för präster m. m. föreslås höjt med 10 000 kr. För anlitande av biträde inom utbildningsdepartementet vid handläggningen av kyrkliga ärenden begärs oförändrat belopp. Uppsala domkyrka föreslås få ett lån ur kyrkofonden för att i ett av sina hus anordna nya lokaler åt personal hos stiftsnämnden i Uppsala. Till den kyrkomusikaliska utbildningen vid Sköndalsinstitutet föreslås ett bidrag av 70 000 kr. Kyrkofondsanslaget till extra utgifter föreslås uppräknat med 10 000 kr. Slutligen föreslås att 75 000 kr. utgår för att täcka vissa kostnader i samband med Kyrkorernas världsråds fjärde generalförsamling i Uppsala.

Författningsförslaget

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 3 § 1 och 2 mom. prästlönekostnadslagen den 29 juni 1951 (nr 570)

Härigenom förordnas, att 3 § 1 och 2 mom. prästlönekostnadslagen den 29 juni 1951¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

3 §.

1 m o m. Pastoratet skall — — — avlöningsförmåner, nämligen

1) församlingspräst tillkommande lön, kallortstillägg och språktillägg,

2) församlingspräst, vikarie för sådan präst, pastoratsadjunkt och icke-prästvigat tjänstebiträde åt församlingspräst tillkommande ersättning för åkning i tjänsten och tjänsteresa inom pastoratet ävensom traktamente åt församlingspräst och vikarie för sådan präst i anledning av anstånd med omstationering, samt

3) församlingspräst tillkommande vikariatsersättning och tjänstedubblingsarvode.

2 m o m. Pastoratets utgifter under visst år för avlöningsförmåner, som avses i 1 mom. 1) och 2) skola ligga till grund för beräkningen av pastoratets prästlönekostnad för året. Närmare bestämmelser om hur kostnaden skall beräknas meddelar Konungen.

Kostnaderna för avlöningsförmåner som avses i 1 mom. 3) skola stanna å pastoratet.

1) församlingspräst tillkommande lön, lönetillägg och semesterersättning,

2) församlingspräst, vikarie för sådan präst, pastoratsadjunkt och icke-prästvigat tjänstebiträde åt församlingspräst tillkommande ersättning för åkning i tjänsten och tjänsteresa inom pastoratet ävensom traktamente åt församlingspräst och vikarie för sådan präst i anledning av anstånd med omstationering.

2 m o m. Pastoratets utgifter under visst år för avlöningsförmåner som avses i 1 mom. skola, med undantag för vikariatstillägg och tjänstedubblings-tillägg, ligga till grund för beräkningen av pastoratets prästlönekostnad för året. Närmare bestämmelser om hur kostnaden skall beräknas meddelar Konungen.

Kostnaderna för vikariatstillägg och tjänstedubblingstillägg skola stanna å pastoratet.

¹ Senaste lydelse av 3 § 1 mom. se 1967:104 och av 3 § 2 mom. se 1963:449.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, och skall tillämpas i fråga om avlöningskostnader som avser tiden från och med den 1 januari 1966.

Motioner

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande i anledning av densamma väckta motioner, nämligen

A. de likalydande motionerna I: 751 av herr *Olsson, Erik, m. fl.* och II: 957 av herr *Gustavsson* i Ängelholm *m. fl.*, vari hemställes

»att riksdagen måtte avslå förslaget i proposition nr 22/1968 att ur kyrkofonden lämna bidrag med 34 000 kr. årligen till avlönings- och resekostnader för en präst med huvudsaklig tjänstgöring bland svenskar i Schweiz».

B. de likalydande motionerna I: 754 av herr *Svenungsson m. fl.* och II: 961 av herr *Werner m. fl.*, vari hemställes

»att riksdagen måtte besluta att ur kyrkofonden till Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse fr. o. m. den 1 juli 1968 skall utgå 18 bidrag om vardera 28 700 kr. årligen för avlöning av präster, som är anställda i styrelsens tjänst i utlandet».

För motionernas innehåll redogöres nedan under det avsnitt motionen rör.

I. Ändring i prästlönekostnadslagen

Departementschefen

Enligt 3 § 1 mom. prästlönekostnadslagen den 29 juni 1951 (nr 570, ändrad senast 1967: 104) skall pastorat bestrida kostnaderna bl. a. för följande församlingspräst tillkommande avlöningsförmåner, nämligen lön, kallortstillägg och språktillägg (p. 1) samt vikariatsersättning och tjänstedubblersarvode (p. 3).

De huvudsakliga bestämmelserna om avlöningsförmåner åt församlingspräst fanns före den 1 januari 1966 i 16 § 1 mom. prästlönerglementet den 29 juni 1951 (nr 577, omtryckt 1963: 621). Fr. o. m. den 1 januari 1966 gäller i stället 10 § 1 mom. allmänt avlöningsavtal för statliga och vissa andra tjänstemän (AST).

Enligt 16 § 1 mom. prästlönerglementet jämfört med 30 och 31 §§ reglementet erhöll församlingspräst, såvitt nu är av intresse, lön, kallortstillägg, språktillägg, vikariatsersättning och tjänstedubblersarvode, medan han enligt 10 § 1 mom. AST får bl. a. lön, lönetillägg och semesterersättning.

Prästlönerglementets begrepp vikariatsersättning och tjänstedubblersarvode har i AST ersatts med vikariatstillägg resp. tjänstedubblingstillägg. Vikariats- och tjänstedubblingstillägg samt språk- och kallortstillägg utgör lönetillägg enligt

terminologin i AST (7 kap. 22 och 23 §§ samt 29 § 4 mom. med tillhörande specialbestämmelser del XIII). I lön ingår ogulden semesterlön. Såväl semesterlön som semesterersättning är avlöningsförmåner, som prästerna erhållit genom AST. Semesterersättning bör givetvis liksom semesterlön betalas av pastoratet.

Det bör råda överensstämmelse mellan den terminologi som används i AST och den som används i prästlönekostnadslagen. Vidare bör direkt utsägas, att semesterersättning skall betalas av pastoratet. Punkt 1 i 3 § 1 mom. prästlönekostnadslagen bör därför ändras så att däri tas upp lön, lönetillägg och semesterersättning, medan punkt 3 bör utgå. Med anledning härav bör vissa redaktionella ändringar göras i 3 § 2 mom. lagen. Bestämmelserna bör göras tillämpliga fr. o. m. den 1 januari 1966.

II. Vissa anslag ur kyrkofonden

1. Bidrag till kyrklig verksamhet i Schweiz

Till kyrklig verksamhet bland svenskar i andra länder utgår ekonomiskt stöd från det allmänna i olika former. Kostnaderna för avlöning av kyrkoherdarna i de sju svenska utlandsförsamlingar för vilka Kungl. Maj:t har fastställt kyrkoordination betalas sålunda ur kyrkofonden. Från denna utgår också bidrag till lön åt de sju församlingarnas kyrkomusiker. Av statsmedel utgår bidrag till lön åt vaktmästare och biträden hos dessa församlingar (prop. 1966: 34, SU 51, rskr 158). Vidare åtnjuter svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse bidrag från kyrkofonden till avlöning av 17 sjömanspräster, vilket närmare berörs under nästa punkt.

Något bidrag av stats- eller kyrkofondsmedel har hittills inte utgått till kyrklig verksamhet bland svenskar i Schweiz. Frågan härom har emellertid aktualiserats i en skrivelse den 30 juli 1965 från dåvarande svenske ambassadören i Bern *F. Stackelberg*. I skrivelsen framhåller han, att den svenska kolonin i landet på senare år har vuxit betydligt och omfattar mer än 2 000 personer. Den kyrkliga verksamheten bland svenskarna är mest livaktig i Genève och Lausanne. Sedan år 1961 är en svensk präst ledare för denna verksamhet, som har utsträckts även till Bern och andra orter i Schweiz. Stackelberg framkastar tanken, att en svensk präst i Schweiz skulle kunna tjänstgöra som regionalpräst i hela landet och möjligen också i angränsande områden. I anslutning härtill föreslår han, att frågan om bidrag av statsmedel till verksamheten utreds.

Domkapitlet i Uppsala har i yttrande över Stackelbergs förslag diskuterat olika möjligheter att ekonomiskt stödja den berörda verksamheten. Enligt domkapitlets mening bör den traditionella formen med svenska utlandsförsamlingar knappast användas ytterligare med hänsyn till att svenskarnas bosättning utomlands är starkt spridd och underkastad ständiga växlingar. Domkapitlet avvisar även tanken på att i det aktuella fallet söka en anknytning till sjömansvårdsstyrelsen. I stället till-

styrker domkapitlet, att stöd lämnas genom att en präst avlönas med allmänna medel. Prästen bör vara stationerad i Genève och svara för den andliga vården bland svenskar i hela Schweiz. Han bör dessutom vara förbindelseman mellan svenska kyrkan och de båda ekumeniska världsorganisationer som har sitt högkvarter i Genève, nämligen Kyrkornas världsråd och Lutherska världsförbundet. Om en ytterligare vidgning av arbetsuppgifterna är motiverad, bör tjänstgöring bland svenskar i Rom under ett par besöksperioder om året i första hand komma i fråga.

Statskontoret framhåller, att det från rent formella synpunkter inte torde möta hinder att anlita kyrkofonden även för annan kyrklig verksamhet bland svenskar utomlands än den för vilken bidrag nu utgår. Mot bakgrunden av fondens karaktär av utjämningsfond mellan församlingarna, som genom den allmänna kyrkoavgiften väsentligen svarar för fondens utgifter, bör emellertid ytterligare bidrag till kyrklig verksamhet utomlands utgå ur fonden bara om starka skäl talar för att bidragsgivningen utvidgas. Det kan ifrågasättas, om sådana skäl föreligger i detta fall. Å andra sidan bör anslag på riksstaten knappast heller komma i fråga. Statskontoret anser sig i varje fall inte kunna tillstyrka det föreliggande förslaget.

Sedan domkapitlet i Uppsala anmodats att komplettera utredningen i ärendet på vissa punkter, har domkapitlet överlämnat åtskilligt material, som ger upplysning bl. a. om antalet svenskar i olika områden av Schweiz och de ekonomiska villkor under vilka den kyrkliga verksamheten bland dem bedrivs. I Genève bor mer än 550 svenskar, i Lausanne-området ca 400, i Zürich-området ca 450 och i Bern ett hundratal. Härtill kommer ett par hundra svenska ungdomar och minst 500 internationellt verksamma svenskar, som befinner sig på tillfälligt uppdrag i Schweiz, huvudsakligen i Genève. Svenska församlingar har bildats i Genève och Lausanne. I Zürich finns en gemensam församling för svenskar, danskar och norrmän. Ingen av dessa församlingar för någon speciell medlemsförteckning, utan alla landsmän med känd adress kallas till gudstjänster och sammankomster. Församlingarna finansieras helt på frivillig väg, nämligen genom gåvor, kollekter och basarer. Intäkterna har de senaste åren visat en stigande tendens. Församlingen i Genève redovisar för räkenskapsåret 1965/66 intäkter om 12 626 kr. Motsvarande belopp för församlingen i Lausanne är 21 853 kr. Eftersom de båda församlingarna har utgifter av flera olika slag, har lönen till den präst som sedan år 1961 tjänstgör huvudsakligen i dessa församlingar varit relativt blygsam. Den uppgick räkenskapsåret 1965/66 till 12 000 kr. men i senare budgetförslag räknar församlingarna med en höjning till 14 400 kr. om året.

På grundval av dessa uppgifter föreslår domkapitlet, att kyrkofonden bekostar avlöningen av en svensk präst med stationeringsort i Genève. Denne bör i första hand svara för pastoralvården i de svenska församlingarna i Schweiz och i andra hand vara svenska kyrkans kontaktman med de båda ekumeniska världsorganisationernas högkvarter i Genève. Han bör också varje år hålla vissa gudstjänster i Italien, framför allt i Rom. Domkapitlet meddelar i detta sammanhang, att en tjänst som svensk sjömanspräst i Genua nyligen har dragits in. I fråga om avlö-

ningsförmåner m. m. förordar domkapitlet, att prästen liksom förste stiftsadjunkt placeras i lönegrad Ae 24 (f. n. 40 212 kr. för år i lägsta löneklassen, ortsgrupp 5) och att han får vissa utlandsförmåner i likhet med utrikesförvaltningens tjänstemän samt ersättning för pensionsavgifter och grupplivförsäkringspremie. Slutligen bör enligt domkapitlets mening 4 000 kr. årligen anvisas för minst fyra resor till Italien varje år.

Domkapitlet har också överlämnat dels en skrivelse från *kyrkoråden i de svenska församlingarna i Genève och Lausanne* med begäran om ekonomiskt stöd för avlöning av en präst, dels en skrivelse i samma syfte från de svenska medlemmarna av *kyrkorådet i den skandinaviska församlingen i Zürich*. I särskilda skrivelser har vidare såväl nuvarande ambassadören i Bern *Klas Böök* som chefen för Sveriges ständiga delegation hos de internationella organisationerna i Genève, ambassadören *Erik von Sydow*, förordat att medel anvisas för ändamålet.

Kammarkollegiet tillstyrker ett årligt bidrag av allmänna medel till avlöning av en svensk präst i Schweiz. Enligt kollegiets mening bör dock inte hela avlöningskostnaden bestridas av det allmänna. Församlingarna i Genève och Lausanne bör som hittills lämna sitt bidrag till prästens avlöning. I fortsättningen bör även församlingen i Zürich svara för en del av lönekostnaden. Med beaktande av prästens tänkta uppgifter att i andra hand dels fungera som svenska kyrkans förbindelseman med de ekumeniska världsorganisationerna i Genève, dels hålla vissa gudstjänster i Italien bör det årliga lönebidraget från det allmännas sida bestämmas till 30 000 kr. Dessutom bör 4 000 kr. årligen anslås för resor till Italien. Båda beloppen bör utgå ur kyrkofonden enligt 6 § andra stycket 4) lagen om kyrkofond och ställas till domkapitlets i Uppsala förfogande för avsedda ändamål. Eftersom anordningen med en svensk regionalpräst i Schweiz med vissa speciella uppgifter vid sidan av församlingsvården innebär en hittills oprövad form av kyrklig verksamhet, bör enligt kollegiets uppfattning de föreslagna bidragen ur kyrkofonden utgå bara under tre år. Före utgången av denna period bör frågan prövas om.

Departementschefen

Antalet svenskar som är bosatta eller vistas i Schweiz överstiger 2 000. Behov av kyrklig verksamhet bland dem har särskilt gjort sig gällande i Genève, Lausanne och Zürich, där församlingar har bildats.

Förhållandena motiverar enligt min mening ett bidrag av allmänna medel till denna kyrkliga verksamhet. Frågan kan emellertid lösas på flera olika sätt. I likhet med domkapitlet i Uppsala anser jag, att det inte bör ske genom bildande av en utlandsförsamling av traditionell typ. Det finns inte heller någon anledning att knyta verksamheten till sjömansvårdsstyrelsen. Man bör i stället pröva den väg som från flera håll har föreslagits, nämligen att ge ett bidrag till avlöning av en präst, som tjänstgör bland svenskar i hela Schweiz. Det förefaller lämpligt att prästen också i

viss omfattning utsträcker sin verksamhet till svenskar i Italien och att han fungerar som kontaktman med Kyrkornas världsråd och Lutherska världsförbundet.

Det bidrag av allmänna medel som jag förordar bör utgå ur kyrkofonden enligt 6 § andra stycket 4) kyrkofondslagen. När det gäller omfattningen av detta stöd vill jag först betona, att de församlingar som betjänas av prästen bör bidra till hans avlöning. Bidraget från kyrkofonden bör i enlighet med kammarkollegiets förslag skäligen bestämmas till 30 000 kr. om året. Dessutom bör 4 000 kr. årligen utgå för prästens tjänsteresor till Italien. Jag ansluter mig också till kammarkollegiets förslag, att dessa bidrag om sammanlagt 34 000 kr. årligen tills vidare bör utgå bara under tre år. Innan denna treårsperiod är slut får en omprövning ske med ledning av de erfarenheter som har vunnits.

Om bidraget beviljas, fordras vissa föreskrifter om tillsättning av och tillsyn över tjänsten samt instruktion för tjänstens innehavare m. m. I denna del kräver ärendet emellertid inte riksdagens medverkan.

Motioner

I motionerna I: 751 och II: 957 anföres bl. a. följande.

Domkapitlet i Uppsala har i ett yttrande över ifrågasättande förslag, som ursprungligen kommer från dåvarande svenske ambassadören i Bern, konstaterat att den traditionella formen med svenska utlandsförsamlingar knappast bör användas ytterligare med hänsyn till att svenskarnas bosättning utomlands är starkt spridd och underkastad ständiga växlingar. I stället förordas en ny väg, nämligen att ge bidrag till avlöning av en präst som tjänstgör bland svenskar i hela Schweiz. Det förefaller vidare lämpligt, anser departementschefen, att prästen också i viss omfattning utsträcker sin verksamhet till svenskar i Italien och att vederbörande fungerar som kontaktman med Kyrkornas världsråd och Lutherska världsförbundet i Genève.

Vi vill starkt ifrågasätta behovet av en sådan åtgärd. Merparten av de svenskar som är bosatta i Schweiz — enligt svenske ambassadören i Bern omfattar svenska kolonin i Schweiz totalt endast omkring 2 000 personer — och som har ett behov av att delta i lutherska gudstjänster har så goda språkkunskaper att de mycket väl kan söka sig till det församlingliv som bedrivs inom ramen för det schweiziska samhället. På så sätt kommer de på ett naturligt sätt in i det land där de verkar. Och under alla omständigheter finns ju även nu den möjligheten att de som så önskar kan bidra till sin prästs avlöning i de församlingar som redan finns i Genève, Lausanne och Zürich. Skulle behov finnas av ytterligare religiös aktivitet i Rom kan detta säkert ordnas på samma sätt. Vad beträffar kyrkans behov av kontakt med Kyrkornas världsråd och Lutherska världsförbundet torde en sådan utan tvekan kunna arrangeras utan särskilda bidrag över statsbudgeten. Vi ansluter oss därför till den uppfattning som statskontoret i sitt yttrande givit uttryck åt, nämligen att bidrag ur fonden bör utgå bara om starka skäl talar för att bidragsgivningen utvidgas. Statskontoret ifrågasätter emellertid om sådana skäl föreligger i detta fall och anser sig inte kunna tillstyrka förslaget. I likhet med statskontoret ifrågasätter vi att sådana starka skäl föreligger.

2. Avlöningsbidrag till sjömanspräster

Ur kyrkofonden utgår f. n. till svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse enligt 6 § andra stycket 4) lagen om kyrkofond (senaste lydelse se 1951: 571) 17 bidrag om vardera 27 100 kr. årligen för avlöning av präster, som är anställda i styrelsens tjänst i utlandet.

Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse har anhållit om bidrag ur kyrkofonden för budgetåret 1968/69 till avlöning av ytterligare en sjömanspräst. Som grund för detta yrkande har styrelsen särskilt åberopat den verksamhet som styrelsen under de sista åren har tagit upp i Lima-Callao. Vidare har styrelsen — under hänvisning till 1967 års lönehöjningar — anhållit om höjning av nu utgående bidrag från 27 100 kr. till 28 726 kr. och om retroaktivt tillägg för tiden den 1 januari 1967—den 30 juni 1968 med 1 626 kr. för år för var och en av de präster, för vilka bidrag under motsvarande tid har utgått ur kyrkofonden (16 präster under första halvåret 1967, därefter 17). Styrelsen har under budgetåret 1966/67 på 34 platser utomlands haft 68 anställda, varav 27 sjömanspräster, 38 assistenter och 3 vaktmästare.

Kammarkollegiet tillstyrker avlöningsbidrag till ytterligare en sjömanspräst. Mot sjömansvårdsstyrelsens förslag om höjning av bidragen har kollegiet inte något att erinra. Vad angår frågan om retroaktivt tillägg för tiden den 1 januari 1967—den 30 juni 1968 vill kollegiet inte motsätta sig bifall med hänsyn till att tillägg av detta slag har utgått tidigare. Kollegiet tar emellertid upp frågan om retroaktiva tillägg till bidragen bör utgå även för framtiden och finner övervägande skäl tala för att dessa tillägg avvecklas. Kollegiet erinrar bl. a. om att bidragen i viss mån är skönsmässigt bestämda och inte avser att exakt motsvara lönerna i vissa angivna lönegrader.

Departementschefen

Budgetåret 1962/63 utgick tolv bidrag ur kyrkofonden till avlöning av sjömanspräster. Antalet bidrag har därefter utökats till f. n. sjutton. Såväl föregående som innevarande budgetår har ett nytt bidrag tillkommit. Jag är därför inte beredd att redan nu tillstyrka ytterligare bidrag.

I likhet med vad som tidigare har skett bör bidragen höjas med hänsyn till de allmänna lönehöjningar som har ägt rum. Jag föreslår därför, att varje bidrag höjs till 28 700 kr. den 1 juli 1968. Retroaktivt tillägg för tiden den 1 januari 1967—den 30 juni 1968 bör få utgå med 1 600 kr. för år och bidrag, dvs. med ett sammanlagt belopp av 40 000 kr. Frågan huruvida sådana retroaktiva tillägg bör utgå även i framtiden torde få prövas senare.

Motioner

I motionerna I: 754 och II: 961 anföres bl. a. följande.

Den verksamhet som Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse bedriver i utländska hamnar har under efterkrigstiden kraftigt expanderat. F. n. bedriver styrelsen

verksamhet på 34 platser utomlands med 68 anställda varav 27 sjömanspräster. För 17 av dessa prästtjänster utgår ur kyrkofonden bidrag till avlöning. Styrelsen har äskat bidrag för ytterligare en sjömansprästtjänst, emedan man öppnat verksamhet i den sydamerikanska hamnstaden Lima-Callao, som i stigande grad trafikerar av skandinaviska fartyg.

Kammarkollegiet har oreserverat tillstyrkt sjömansvårdsstyrelsens äskande. Departementschefen avstyrker under hänvisning till att antalet bidrag sedan 1962/63 ökats från 12 till 17. Två av lönebidragen har dock icke avlastat styrelsens egen ekonomi, eftersom ett är avsett för Hamburg (Evangeliska fosterlandsstiftelsen) och ett för Johannesburg (se prop. nr 95/1963).

Departementet har av administrativa skäl funnit det lämpligt att kyrkofondsmedel anvisas över Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse för vidarebefordran till de huvudmän som svarar för verksamheten i Hamburg respektive Johannesburg.

Med hänsyn tagen dels till detta sakförhållande, dels därtill att de svenska sjömanskyrkorna med i huvudsak frivilliga medel erbjuder svenskt sjöfolk en allmänt omvittnad, värdefull service i främmande hamnstäder finner vi bidrag ur kyrkofonden till den nyinrättade tjänsten i Lima-Callao välmotiverat.

3. Anslag för anordnande av teologiska fortbildningskurser för präster m. m.

Departementschefen

Med stöd av 6 § andra stycket 4) lagen om kyrkofond utgår fr. o. m. budgetåret 1953/54 ett årligt anslag av högst 20 000 kr. ur kyrkofonden för studiebidrag åt präster vid tjänstledighet i vissa fall och för anordnande av vissa teologiska fortbildningskurser för präster. Anslaget, som har kommit att användas huvudsakligen till teologiska seminarier och kurser för prästerna ute i stiftet, har under senare år visat sig alltmera otillräckligt på grund av stegrade kostnader och viss utökning av kursverksamheten. Jag föreslår därför, att anslaget fr. o. m. nästa budgetår får utgå med högst 30 000 kr.

4. Anslag till anlitande av biträde vid handläggningen av kyrkliga ärenden

Departementschefen

Enligt 6 § andra stycket 6) lagen om kyrkofond (senaste lydelse se 1959: 139) skall ur kyrkofonden utgå anslag, som Kungl. Maj:t och riksdagen finner skäligt ställa till vederbörande statsdepartements förfogande för anlitande av biträde vid handläggning av kyrkliga ärenden. För innevarande budgetår är anslaget uppfört med 80 000 kr. För nästa budgetår räknar jag med ett lika stort medelsbehov och föreslår därför, att ett oförändrat anslag av 80 000 kr. anvisas för ändamålet.

5. Anslag till iordningställande av nya lokaler för den skogligen personalen hos stiftsnämnden i Uppsala

Domkapitlet i Uppsala inryms sedan länge i en särskild byggnad, som tillhör Uppsala domkyrka. Vid stiftsnämndens tillkomst visade det sig omöjligt att i denna

byggnad bereda plats åt stiftsnämndens skogliga personal, dvs. stiftsjägmästaren och dennes medhjälpare. Denna personal fick då i stället disponera (från 1937) tre rum i en angränsande byggnad, det s. k. domtrapphuset som också tillhör domkyrkan. Förbindelse anordnades mellan dessa tre rum och domkapitlets expeditiionslokaler i bottenvåningen i domkapitelshuset. Under senare tid har åt denna personal upplåtits ytterligare ett rum i tredje våningen av domtrapphuset. För dispositionen av dessa lokaler har erlagts hyra till domkyrkan från en delpost i anslaget till omkostnader för domkapitlet och stiftsnämnderna m. m. Denna kostnad har ersatts ur kyrkofonden.

Domkapitlet i Uppsala har anhållit, att 119 000 kr. anvisas till iordningställande av nya lokaler för stiftsjägmästaren och hans personal m. m. I sin motivering framhåller domkapitlet, att de gamla lokalerna numera, sedan den skogliga personalen alltmer utökats, är klart otillräckliga. För att avhjälpa denna brist har ett förslag utarbetats, som går ut på att anskaffa nya, större lokaler.

Departementschefen

Det är angeläget, att den skogliga personalen hos stiftsnämnden i Uppsala får tillgång till bättre lokaler. De föreslagna arbetena bör därför utföras.

I fråga om finansieringen av arbetena förordar jag emellertid en annan lösning än den som har föreslagits av myndigheterna. Eftersom Uppsala domkyrka äger fastigheterna, bör domkyrkan svara för reparationskostnaderna. Med hänsyn till sin ekonomiska ställning bör domkyrkan få ett lån på 100 000 kr. ur kyrkofonden för ändamålet. Kungl. Maj:t torde få bestämma lånevillkoren efter förslag av statskontoret. Jag räknar med att återbetalningstiden blir relativt lång. Domkyrkan bör kunna tillgodogöra sig en högre hyra för de nya rymligare lokalerna än vad som har föreslagits i ärendet.

6. Bidrag till kyrkomusikerutbildningen vid Sköndalsinstitutet

Enligt 6 § andra stycket 9) lagen om kyrkofond (senaste lydelse se 1960: 164) har för innevarande budgetår anvisats ett anslag av högst 65 000 kr. ur kyrkofonden som bidrag till kostnaderna för den kyrkomusikaliska linjen vid Sköndalsinstitutet.

Direktionen för Svenska diakonsällskapet har anhållit, att anslaget till utbildningen budgetåret 1968/69 höjs till 126 479 kr., vilket belopp motsvarar de beräknade kostnaderna för avlöningar åt lärare efter avdrag av inflytande elevavgifter. Vidare har direktionen anhållit om ett tilläggsanslag av 3 313 kr. för budgetåret 1967/68 för beräknade lönetillägg åt lärarna vårterminen 1968. Kostnaderna för lokaler, undervisningsmateriel m. m. har direktionen avsett att diakonsällskapet skall bestrida.

Departementschefen

Med hänsyn till Sköndalsinstitutets ökade kostnader för lärarlöner och timarvoden förordar jag, att bidraget höjs med 5 000 kr. till högst 70 000 kr. Något tilläggsanslag för innevarande budgetår är jag däremot inte beredd att tillstyrka.

7. Övriga frågor om anslag ur kyrkofonden

Enligt 6 § andra stycket 9) lagen om kyrkofond utgår ur kyrkofonden anslag till extra utgifter med ett av Kungl. Maj:t och riksdagen bestämt belopp för år. Beloppet får efter Kungl. Maj:ts bestämmande användas till kyrkliga ändamål. Anslaget, som för det kyrkliga området motsvarar de under riksstatens särskilda huvudtitlar uppförda anslagen till extra utgifter, är uppfört med 100 000 kr.

Departementschefen

På grund av ökat medelsbehov och höjda kostnader fordras en uppräknig av anslaget till extra utgifter och jag föreslår därför, att anslaget höjs med 10 000 kr. till 110 000 kr.

I prop. 1967: 35 s. 8 uttalade min företrädare, att ett anslag av 150 000 kr. syntes böra utgå av kyrkofondsmedel till kostnaderna för Kyrkornas världsråds generalförsamling i Uppsala sommaren 1968. I enlighet med förslag i samma prop. anvisades högst 75 000 kr. till förberedelsearbeten under innevarande budgetår. Jag förordar, att högst 75 000 kr. får utgå ur kyrkofonden även för nästa budgetår till kostnader i samband med generalförsamlingen. Beloppet bör med hänsyn till sin storlek anvisas vid sidan av det ordinarie anslaget till extra utgifter.

Utskottet

I propositionen föreslås några mindre ändringar i prästlönekostnadslagen, vilka huvudsakligen är av formell natur. Dessutom behandlas ett antal frågor om anslag ur kyrkofonden för nästa budgetår. Sålunda föreslås bidrag till kyrklig verksamhet bland svenskar i Schweiz. Förslag läggs fram om uppräknig av avlöningsbidragen till sjömanspräster. Anslaget för anordnande av teologiska fortbildningskurser för präster m. m. föreslås höjt. För anlitannde av biträde inom utbildningsdepartementet vid handläggningen av kyrkliga ärenden begärs oförändrat belopp. Uppsala domkyrka föreslås få ett lån ur kyrkofonden för att i ett av sina hus anordna nya lokaler åt personal hos stiftsnämnden i Uppsala. Till den kyrkomusikaliska utbildningen vid Sköndalsinstitutet föreslås ett förhöjt bidrag. Kyrkofondsanslaget till extra utgifter föreslås också uppräknat. Slutligen föreslås att visst belopp utgår för att täcka kostnader i samband med Kyrkornas världsråds fjärde generalförsamling i Uppsala instundande sommar.

I motionerna I: 751 av herr Erik Olsson m. fl. och II: 957 av herr Gustafsson i Ängelholm m. fl. hemställas att propositionen skall avslås såvitt gäller bidraget till kyrklig verksamhet i Schweiz. Anslaget har av departementschefen motiverats med att behov av kyrklig verksamhet gjort sig gällande bland de över 2 000 svenskar som är bosatta eller vistas där. Anslaget bör enligt departementschefen ha formen av bidrag till avlöning av en präst som tjänstgör bland svenskar i hela Schweiz. Prästen bör även ha till uppgift att i viss omfattning vara verksam bland svenskar i Italien och fungera som kontaktman med de båda ekumeniska världsorganisationer som har sitt högkvarter i Genève, nämligen Kyrkornas världsråd och Lutherska världsförbundet. Bidraget har föreslagits utgå med 34 000 kr. om året, varav 4 000 kr. avser tjänsteresorna till Italien, tills vidare dock endast under tre år. Motionärerna motiverar sitt avslagsyrkande bl. a. med att flertalet svenskar i Schweiz torde ha så goda språkkunskaper att de kan söka sig till det församlingsliv som bedrivs inom ramen för det schweiziska samhället. Motionärerna framhåller också som en möjlig lösning att de som har behov av att delta i lutheranska gudstjänster själva bidrar till avlöningen av präst i någon av de svenska församlingar som redan finns i Schweiz. Mot bakgrunden av kyrkofondens karaktär av utjämningsfond mellan församlingarna anser motionärerna också att bidrag bör utgå ur fonden bara om starka skäl talar härför. Motionärerna ifrågasätter om sådana skäl föreligger i detta fall.

Utskottet anser i likhet med departementschefen att förhållandena motiverar ett bidrag ur kyrkofonden till den ifrågavarande kyrkliga verksamheten. Med anledning av motionärernas argumentation må framhållas att de svenska församlingarna i Schweiz hittills helt finansierats på frivillig väg samt att anslaget avpassats så att församlingarna också i fortsättningen måste bidra till prästens avlöning. Utskottet vill även understryka att bidragen tills vidare utgår under tre år. Före utgången av denna period får frågan om fortsatt bidragsgivning prövas.

I motionerna I: 754 av herr Svenungsson m. fl. och II: 961 av herr Werner m. fl. hemställas att riksdagen skall besluta om bidrag ur kyrkofonden till svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse för ytterligare en sjömanspräst, att utgå fr. o. m. den 1 juli 1968 med samma belopp — 28 700 kr. — som övriga tidigare beslutade 17 bidrag. Som grund för yrkandet åberopas särskilt den verksamhet sjömansvårdsstyrelsen under de senaste åren tagit upp i den sydamerikanska hamnstaden Lima-Callao.

I propositionen anföres mot en ökning av antalet avlöningsbidrag att dessa sedan budgetåret 1962/63 ökat i antal från 12 till 17 samt att ett nytt bidrag tillkommit såväl föregående som innevarande budgetår. I sammanhanget må emellertid erinras om att sjömansvårdsstyrelsen under det senast förflutna budgetåret på 34 platser utomlands, utöver övrig personal, haft 27 anställda sjömanspräster. Det bör också beaktas att två av de sex senast tillkomna lönebidragen avsett tidigare, i andra former bedrivna kyrklig verksamhet, som styrelsen övertagit ansvaret för. Med hänsyn härtill samt till ändamålets angelägenhetsgrad och anslagsfrågans begränsade natur anser utskottet sig böra förorda att avlöningsbidrag utgår ur kyrkofonden till ytterligare en sjömanspräst i enlighet med motionärernas förslag.

I övrigt har utskottet icke något att erinra mot de i propositionen upptagna förslagen.

Under hänvisning till det anförda får utskottet hemställa

A. att riksdagen med avslag på motionerna I: 751 och II: 957 bifaller propositionen nr 22 i vad den avser bidrag till avlönings- och resekostnader för en präst med huvudsaklig tjänstgöring bland svenskar i Schweiz;

B. att riksdagen i anledning av propositionen samt med bifall till motionerna I: 754 och II: 961 medger att ur kyrkofonden må till Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse fr. o. m. den 1 juli 1968 tills vidare utgå 18 bidrag om vardera 28 700 kr. årligen för avlöning av präster, som är anställda i styrelsens tjänst i utlandet samt

C. att riksdagen bifaller propositionen i övrigt.

Stockholm den 19 mars 1968

På tredje lagutskottets vägnar:

ERIK ALEXANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Alexanderson (fp), Svante Kristiansson (s), Ebbe Ohlsson (h), Erik Jansson (s), Åkesson (fp), Herbert Larsson (s)*, fru Landberg (s)* och herr Nils Nilsson (cp)*;

från andra kammaren: herr Nyberg (fp), fru Torbrink (s), fröken Anderson i Lerum (s), fru Ekroth (s), herrar From (fp), Hammarberg (s), Krönmark (h) och Josefson i Arrie (cp).

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer

vid A i utskottets hemställan

av herrar *Erik Jansson* (s) och *Hammarberg* (s), vilka ansett

a) att det avsnitt under rubriken Utskottet, som börjar med orden »Utskottet anser» och slutar med »bidragsgivning prövas», bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening har de av motionärerna anförda skälen för avstyrkande av propositionen i denna del avsevärd tyngd. Som motionärerna i likhet med statskontoret framhållit bör stor återhållsamhet iakttas när det gäller att ta kyrkofonden

i anspråk för andra utgifter än de som motiveras av fondens karaktär av utjämningsfond mellan församlingarna. Mot denna bakgrund kan det enligt utskottet inte anses föreligga tillräckliga skäl för bidrag till ifrågavarande kyrkliga verksamhet, vilken såsom motionärerna anfört bör kunna finansieras på annat sätt. Utskottet får således med bifall till motionerna avstyrka propositionen i denna del.

b) att utskottet bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionerna I: 751 och II: 957 måtte avslå propositionen i vad den avser bidrag till avlönings- och resekostnader för en präst med huvudsaklig tjänstgöring bland svenskar i Schweiz.

vid B i utskottets hemställan

av herrar *Svante Kristiansson* (s), *Erik Jansson* (s), *Herbert Larsson* (s), fru *Landberg* (s), fröken *Anderson* i Lerum (s), fru *Ekroth* (s) och herr *Hammarberg* (s), vilka ansett

a) att det avsnitt under rubriken Utskottet som börjar med orden »I propositionen» och slutar med orden »motionärernas förslag» bort ha följande lydelse:

Som framgår av departementschefens anförande i denna del har antalet bidrag ur kyrkofonden till avlöning av sjömanspräster sedan budgetåret 1962/63 ötkats från tolv till sjutton. Ett nytt bidrag har tillkommit såväl föregående som innevarande budgetår. Med hänsyn härtill anser utskottet — oaktat verksamheten synes fylla ett angeläget behov — att anledning saknas till erinran mot departementschefens ställningstagande.

b) att utskottet bort hemställa

att riksdagen med avslag på motionerna I: 754 och II: 961 samt med bifall till propositionen medger att ur kyrkofonden må till Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse fr. o. m. den 1 juli 1968 tills vidare utgå 17 bidrag om vardera 28 700 kr. årligen för avlöning av präster, som är anställda i styrelsens tjänst i utlandet.